

БЄЛОВА Л. М.

Національна академія внутрішніх справ,
старший співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблем експертно-криміналістичного забезпечення
Навчально-наукового інституту № 2

ПРОБЛЕМНЕ ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ДАВНОСТІ РЕКВІЗИТІВ ДОКУМЕНТІВ, А САМЕ ВІДТИСКІВ ПЕЧАТКИ ТА ШТАМПІВ

Методика встановлення відносної давності виконання відтисків печаток та штампів відома давно, однак, з огляду на збільшення кількості винесених постанов в яких порушуються питання відносно цього виду технічної експертизи документів, вважаємо за необхідне зробити наголос на деяких моментах, які здаються важливими для проведення подібного роду досліджень.

Насамперед, при призначенні експертизи, слідчий або судовий орган майже ніколи не надає необхідної кількості та якості зразків, в той самий час, коли саме кропітке дослідження зразків та співставлення їх з об'єктом дослідження призводить до формування висновку про виконання відтиску в той чи інший проміжок часу. Крім цього, нечітке формулювання питання (наприклад, «Коли був проставлений наданий відтиск печатки?») збільшує кількість цих зразків в геометричній прогресії, в той самий час коли питання типу «Чи був проставлений наданий на дослідження відтиск печатки в період, яким був датований документ?» зменшує обсяг роботи експерта до реальних розмірів.

Науковим підґрунтям до такого підходу є знання закономірностей зміни властивостей незмінних друкуючих поверхонь (в нашому випадку кліше печаток або штампів) в процесі їх використання, а також знання закономірностей зміни складу та властивостей матеріалів документів в процесі їх натурального старіння з моменту виготовлення до моменту дослідження. Тому ознаки, які треба дослідити, відносяться до ситуаційних (випадкове забруднення, наприклад, забитість часточками фарби, або ж волокнами паперу) та експлуатаційних (тобто таких що виникли в результаті неналежної експлуатації кліше наприклад у вигляді подряпин, тріщин тощо). Дослідження встановлює сукупність відображених у відтиску ознак, неповторну для конкретного проміжку часу, що і призводить до формування відповідного висновку.

Давнина виконання відтиску печатки (штампу) в документах з точністю до дня, тижня або місяця можливо встановити шляхом його порівняльного дослідження з вільними зразками — документами, в яких є відтиски, нанесені цією ж печаткою (штампом) протягом всього

періоду часу, що перевіряється, із встановленою частотою — день, тиждень, місяць.

Виходячи з практики проведення цього виду досліджень, рекомендується робити запити до ініціаторів проведення досліджень, з проханням надати відповідно оформлені, завірені та перевірені зразки. Мається на увазі, що зразки документів повинні мати чітко встановлену дату виготовлення, оскільки, в разі помилки або віднесення цих документів до іншого періоду, можливе формування помилкового висновку, що саме й сталося при проведенні дослідження експертами іншого закладу, коли у вигляді зразків були надані документи, які при проведенні повторної експертизи в експертній службі раптово стали об'єктами дослідження.

На цей час у КНДІСЕ за своєю методикою хіміками проводяться такі дослідження, є необхідне обладнання. Вони вирішують питання про відносну та абсолютну давнину виконання документу або його конкретного реквізиту, вказують час, раніше або пізніше якого документ або його реквізит не могли бути виконані, або період часу, протягом якого документ міг бути виконаний.

Слід відзначити ще деякі проблемні питання щодо отримання порівняльних зразків документів, що засвідчують особу (закордонні паспорти, візи), а саме відтисків штампів з датою, що ставляться при перетинанні кордону України. Безумовно, для проведення дослідження експерту потрібен зразок аналогічного досліджуваного відтиску штампа з датою, тому що дата кожний день міняється, а потім. Інколи приходить інформувати слідчого про перенаправлення документів до експертів прикордонної служби на дослідження в зв'язку з відсутністю порівняльного зразка. Але матеріали частіше надають в нашу експертну службу, оскільки слідчі вважають, що експерти набагато швидше зроблять висновок, ніж експерти прикордонної служби.

Також важливою проблемою при проведенні технічної експертизи документів є те, що експерт не володіє необхідними методичними та інформаційними листами в повному об'ємі про заміну документів, грошових знаків, цінних паперів або появу нових, які знаходяться в обігу на території України, а також порівняльного матеріалу.

Виходячи з вищевикладеного, встановлення відносної давнини виконання печаток та штампів спеціалістами технічної експертизи документів є неоцінимим внеском для вирішення справи.

Список використаної літератури:

1. Павленко С.Д., Золотарь Н.С., Попов Ю.П., Мороз Т.И. Образцы экспертных заключений. Криминалистическое исследование документов. — К.: РИОМВД УССР, 1989. — 204 с.
2. Методика технічної експертизи бланків документів / Уклад.: К.М. Ковальов, В.В. Коваленко. — К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2009. — 14 с.

3. Методика технічної експертизи відбитків печаток та штампів / Уклад.: К.М. Ковальов, В.В. Коваленко. — К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2009. — 19 с.
4. Информационное пособие. По современным способам изготовления печатей и штампов. — К., 2003.
5. Методика технічної експертизи документів (загальна частина) / ДНДЕКЦ МВС України; Уклад. К.М. Ковальов, О.О. Давидова, В.В. Коваленко, Т.В. Тимофеева. — К., 2007. — 34 с.
6. Тимофеева Т.В., головний експерт Держаного науково-дослідного експертно-криміналістичного центра МВС України Щодо давності виконання відтисків печаток та штампів.

БЛОУС О. П.

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України,
здобувач

ПРО НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОРОТЬБИ З КОНВЕРТАЦІЙНИМИ ЦЕНТРАМИ

У Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1407-р., наголошується на необхідності: виявлення та припинення протиправної діяльності конвертаційних центрів та підприємств з ознаками фіктивності, в тому числі емітентів цінних паперів (векселів, акцій, облігацій, інвестиційних сертифікатів тощо), що беруть участь у легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванні тероризму; здобування розвідувальної інформації за межами України щодо функціонування на території нашої держави конвертаційних центрів, підприємств з ознаками фіктивності (в тому числі емітентів цінних паперів), фактів кіберзлочинності, а також фінансових пірамід та операцій, задіяних у схемах провадження зазначеної протиправної діяльності, тощо.

Згідно з річними звітами Державної фіскальної служби України, у 2014 р. припинено протиправну діяльність 48 конвертаційних центрів, якими було проконвертовано 22,5 млрд грн., збитки від їх діяльності склали понад 3,8 млрд грн. У 2015 р. припинено протиправну діяльність 60 конвертаційних центрів, якими було проконвертовано 18,9 млрд грн., збитки від їх діяльності склали понад 3,2 млрд. гривень. У 2016 р. припинено протиправну діяльність 77 конвертаційних центрів, якими було проконвертовано 27 млрд грн., збитки від